

บทที่ 6

แนวทางในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี

ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการพัฒนาในอดีตจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) แนวทางพัฒนาภาคตะวันตก ช่วงแผนพัฒนาที่ 6 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2530-2534 ซึ่งทำให้ทราบถึงทิศทางและแบบแผนการพัฒนาของจังหวัด นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแผนพัฒนาภาคตะวันตกเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนา
2. เป้าหมายและพื้นที่เป้าหมาย
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

วัตถุประสงค์

จากสภาพโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพของจังหวัดราชบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534 ตลอดจนทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมา สิ่งที่จังหวัดราชบุรีควรพิจารณาในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกลับสภาพพื้นฐานของจังหวัด และการแก้ปัญหาของจังหวัดราชบุรี คือ

1. การพัฒนาที่เน้นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติขั้นมูลฐาน (Basic - natural resource) อย่างมีประสิทธิภาพอันได้แก่ ทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรแหล่งน้ำ และทรัพยากรป่าไม้

เนื่องจากทรัพยากรทั้ง 3 นี้มีผลต่อสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดราชบุรี กล่าวคือ การที่จังหวัดราชบุรีมีสมรรถนะดินที่มีศักยภาพสูง เหมาะแก่ปลูกพืชไร่ และมีความอุดมสมบูรณ์ 1,348,138 ไร่ หรือร้อยละ 59.1 ของพื้นที่ของจังหวัด ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำยังมีขีดจำกัดเนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ

ระบบชลประทานยังกระจายไม่ทั่วถึงในพื้นที่เกษตร ส่วนทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกบุกรุกทำลาย ซึ่งมีผลต่อการกักกักของดิน นอกจากนี้การใช้ที่ดินกับสมรรถนะดินมีความไม่สอดคล้องกัน ทรัพยากรและปัจจัยดังกล่าว มีผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรกรรมของจังหวัดราชบุรีมีอัตราการขยายตัวในระดับต่ำ และทรัพยากรเสื่อมโทรม

2. เน้นการพัฒนาการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างการผลิตให้มีประสิทธิภาพในการผลิตหรือเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้นแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูก โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด เช่น อ้อย ข้าว และการพัฒนาหาพันธุ์พืชเศรษฐกิจพันธุ์ใหม่ ที่มีคุณภาพดี ให้เหมาะสมกับสมรรถนะดินทางการเกษตรของจังหวัดราชบุรี

3. เน้นความพยายามในการส่งเสริมการกระจายการผลิต ไปสู่พืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มในการผลิตและจำหน่ายนอกเหนือจากพืชหลัก

4. การเพิ่มประสิทธิภาพเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัดราชบุรี เพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน ซึ่งจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในเขตเมืองและในชนบท ได้แก่ การส่งเสริม และอุตสาหกรรมในครัวเรือนเขตชนบท โดยการจัดอาชีพเสริมแก่เกษตรกร การส่งเสริมการปลูสัตว์ รวมทั้งการวางแผนครอบครัว

5. ความพยายามส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการเกษตร และอุตสาหกรรมขนาดย่อยที่มีแนวการพัฒนาสูง

6. เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้ และการจ้างงานในสาขาการค้าและบริการ

7. ส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

8. สนับสนุนการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง (เทศบาล และสุขาภิบาล) ให้สามารถเป็นศูนย์กลางการพัฒนาไปสู่พื้นที่ชนบทและพื้นที่โดยรอบ โดยพยายามส่งเสริมและเพิ่มความสามารถขององค์กรท้องถิ่นให้พึ่งตัวเองได้ เช่น เรื่องรายได้ เป็นต้น

9. เพิ่มและปรับปรุงประสิทธิภาพบริการสาธารณะให้เพียงพอ กับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบท

1) การอนามัยและการสาธารณสุขมูลฐาน

ชุมชน

- 2) เส้นทางคมนาคมที่เชื่อมระหว่างตำบล อำเภอและศูนย์กลาง
- 3) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับอุปโภค และบริโภค
- 4) การขยายบริการด้านไฟฟ้า
- 5) กระจายบุคลากรทางการศึกษาไปสู่พื้นที่ชนบท

เป้าหมายและพื้นที่เป้าหมาย

1. การพัฒนาเน้นการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ^{ชั้น}พื้นฐาน คือทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ควรมีการกำหนดเป้าหมายดังนี้

ทรัพยากรดิน

1. เน้นการแก้ไขและป้องกันการกัดกร่อนของดิน ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอดำเนินสะดวกและอำเภอวัดเพลง
2. วางแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดราชบุรี ให้เหมาะสมกับสมรรถนะดินทางการเกษตรกรรม โดยมีรูปแบบอย่างกว้าง คือ
 - บริเวณที่ควรใช้ปลูกข้าว ได้แก่ เขตที่มีศักยภาพปานกลางและค่อนข้างสูง ได้แก่ อำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก และตอนกลางของอำเภอวัดเพลง
 - บริเวณที่ควรใช้ปลูกพืชไร่ ได้แก่ เขตที่มีศักยภาพปานกลางและค่อนข้างสูง ได้แก่ อำเภอจอมบึง อำเภอเมือง อำเภอปากท่อ และบางส่วนของอำเภอสวนผึ้ง
 - บริเวณที่ควรให้เป็นป่าธรรมชาติหรืออาจจะปลูกไม้ผลได้กระจายอยู่ทั่วไปส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอจอมบึง

ทรัพยากรแหล่งน้ำ

1. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำจากการสำรวจสภาวะขาดแคลนน้ำ คือ ส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน ในเขตอำเภอสวนผึ้ง

จอมบึง ปากท่อ และบางส่วนของอำเภอบ้านโป่ง โพนาราม อำเภอเมือง และอำเภอบางแพ

2. การพัฒนาการชลประทาน ในเขตลุ่มน้ำแม่กลองให้สามารถเพาะปลูกได้ทุกฤดูกาล

3. การปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้อยู่ในสภาพดี สามารถเก็บกักน้ำ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกได้ตลอดปี

4. การส่งเสริมให้มีการขุดคลองขอยส่งน้ำ เพิ่มขึ้นเพื่อจัดสรรและแจกจ่ายน้ำแก่พื้นที่เกษตรอย่างทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรป่าไม้

1. การปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อจัดประสงค์ในการรักษาป่า และการอนุรักษ์ดินและน้ำในบริเวณลุ่มน้ำภาชี

2. การรักษาป่าและปลูกป่าเพิ่มในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

2. การพัฒนาการเกษตร จากการผลิตแบบขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูง โดยเฉพาะพืชหลัก รวมทั้งเน้นการกระจายการปลูกพืชไปสู่พืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีแนวการผลิตและจำหน่าย คือ

1). พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงต่อการผลิตพืชหลัก ได้แก่ บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง คือ อำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอวัดเพลง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ให้สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่มากขึ้น แทนการขยายพื้นที่เพาะปลูก โดยปรับปรุงพืชใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงต่อพื้นที่

2) พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางทางการเกษตร คือบริเวณทางด้านตอนกลางและทางตะวันตกของจังหวัด ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ และบางส่วนของ อำเภอเมือง พยายามให้สามารถปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยให้ได้ปีละ 2-3 ครั้ง โดยการปรับปรุง ระบบชลประทานและต้องมีการกระจายการปลูกพืชไปสู่พืชชนิดอื่น ๆ สลับกับการปลูกพืชหลัก เช่น พืชจำพวกถั่วต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

3) การเพิ่มประสิทธิภาพ และเร่งรัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการส่งเสริมพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงโคนม และจัดตั้งศูนย์รับซื้อนมโคในอำเภอเมือง

4. การพัฒนาอุตสาหกรรม ในจังหวัดราชบุรี เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทอาหาร และอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีแนวการพัฒนาสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมต่อตัวถังรถยนต์และซ่อมรถยนต์

5. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในจังหวัดราชบุรี เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประเภท ดังนั้น เป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเน้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ซึ่งได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และเขตที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงได้แก่ บริเวณอำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง อำเภอดำเนินสะดวก นอกจากนี้เป้าหมายที่สำคัญ คือ การกระจายแหล่งท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

6. การเพิ่มและปรับปรุงบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน

1. ขยายและปรับปรุงการผลิตของกิจการประปาของสุขาภิบาล
2. ขยายไฟฟ้าในเขตชนบท
3. การก่อสร้างและปรับปรุงสภาพของถนนและสายสายของถนนโดยให้ความสำคัญของการปรับปรุงเส้นทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านตำบล ทางตะวันตกของจังหวัดราชบุรี และปรับปรุงสภาพของถนนหลักที่มีอยู่แล้วให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ผิวถนนจะเป็นผิวถนนลาดยางแอสฟัลท์ทั้งหมด

แนวทางการพัฒนา

จากวัตถุประสงค์ในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ดังกล่าว สามารถพิจารณาแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้คือ

1. แนวทางการอนุรักษ์และ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติขั้นมูลฐานที่มีผลต่อการผลิต

ทรัพยากรดิน

1. ต้องรื้อดำเนินการให้เกษตรกรบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองทำการอนุรักษ์ดิน และน้ำ โดยการฝึกอบรมแนะนำเกษตรกรให้รู้ถึงวิธีการอนุรักษ์ เพราะอัตราการกัดกร่อนของลุ่มน้ำทั้ง 2 เกิดรุนแรงมาก ผลของการกัดกร่อนดินจะทำให้โครงการชลประทานลุ่มน้ำแม่กลอง เกิดอุปสรรคอย่างมาก รวมทั้งประชากรที่อยู่ตอนล่างของแม่น้ำ จะได้รับความเสียหาย

2. ต้องดำเนินการจัดตั้งสถานีวัดปริมาณตะกอน และข้อมูลทางอุทกวิทยาตามบริเวณปากน้ำ

3. ควรรื้อดำเนินงานปฏิรูปที่ดินตามบริเวณที่มีปัญหาก่อนบริเวณอื่นเพื่อได้นำเอาวิธีอนุรักษ์ ดิน และน้ำ ไปปฏิบัติได้

4. การวางแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดราชบุรี ให้เหมาะสมกับสมรรถนะของดินและการส่งเสริมแนะนำเกษตรกรซึ่งปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะดิน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจึงควรที่จะเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรของจังหวัดราชบุรี

ก. บริเวณที่ควรใช้ปลูกข้าว ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกของจังหวัดราชบุรี ในเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภอเมือง แคว้นน้ำแม่กลอง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวยังคง สภาพการใช้ที่ดินแบบเดิม แต่ควรส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลืองถั่วเขียว ยาสูป เพื่อเป็นการบำรุงรักษาหน้าดินให้สมบูรณ์ที่สุดของจังหวัด มีศักยภาพในการปลูก ข้าวสูงและค่อนข้างสูง

ข. บริเวณที่ใช้ปลูกพืชไร่ พื้นที่ในเขตที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ และบางส่วนของอำเภอปากท่อ ตลาดจนบริเวณอำเภอจอมบึง และบางส่วนของอำเภอปากท่อ ซึ่งมีศักยภาพค่อนข้างสูงถึงปานกลาง สำหรับพืชที่ควรปลูกต่างๆ ไป เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสัมปะหลัง ข้าวฟ่าง ฝ้าย ยาสูป ถั่ว และละหุ่ง

ค. บริเวณที่ใช้ปลูกไม้ผล และควรปล่อยให้ปศุสัตว์เป็นปศุสัตว์ชาติ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่มีศักยภาพในการเกษตรกรรมต่ำ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดราชบุรี

แต่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณอำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ ดังกล่าวที่ควรจะปล่อยไว้ เป็นป่าธรรมชาติ และพืชที่ควรใช้ในการปลูก คือไม้ผลต่าง ๆ เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะดินในที่ลาดชัน

จากสภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดราชบุรี ในปัจจุบันพบว่า พื้นที่บริเวณอำเภอเมือง อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง มีการใช้ที่ดินกับสมรรถนะดินไม่สอดคล้องกัน คือ มีการขยายพื้นที่การปลูกพืชไร่ เข้าไปในเขตหรือบริเวณซึ่งมีศักยภาพต่ำไม่เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ซึ่งจะมีผลต่อผลผลิตตกต่ำและเกิดความเสื่อมโทรมกับทรัพยากรดิน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีแนวโน้มขยายตัวขึ้นไปทางตะวันออกของจังหวัดโดยเฉพาะอำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอวัดเพลง ดังนั้นในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมจะต้องทำแผนและโครงการระยะยาว จะต้องมีการแนะนำสาธิตและเผยแพร่พันธุ์พืชไร่ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ซึ่งจะทำให้โครงสร้างการผลิตสามารถขยายผลผลิตในอัตราสูงขึ้นแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูกตลอดจนสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรโดยให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงานในขอบเขตที่เป็นไปได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวน่าจะเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะจังหวัดราชบุรีมีหน่วยงานที่จะช่วยพัฒนาในด้านนี้ คือ สถานีอ้อย ศูนย์สาธิตและขยายพันธุ์พืชไร่และไม้ผลซึ่งจะมีบทบาทช่วยเหลือและส่งเสริมในด้านการเกษตรของจังหวัดได้เป็นอย่างดี

ทรัพยากรน้ำ

การชลประทานเป็นหัวใจสำคัญในการเกษตร ดังนั้น การจัดทำและใช้ทรัพยากรในเรื่องน้ำจะต้องจัดทำและใช้ทรัพยากรจากน้ำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการพัฒนาแหล่งน้ำ จึงต้องเลือกรูปแบบการพัฒนาที่ถูกต้อง และควรเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำให้กระจายไปสู่พื้นที่ที่มีปัญหาขาดแคลนและอยู่นอกเขตชลประทาน

1. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านและตำบลที่ขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึงและอำเภอปากท่อ โดยการจัดให้มีน้ำสะอาดเพื่อบริโภคสำหรับคนและสัตว์ ซึ่งจะต้องมีการสำรวจและจัดสร้างแหล่งน้ำให้ถูกต้อง

2. ปรับปรุงระบบชลประทานของโครงการแม่กลองใหญ่ ให้สามารถส่งน้ำได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยวิธีการจัดให้มีการหมุนเวียนของน้ำ ซึ่งคาดว่าระบบชลประทานจะมีประสิทธิภาพขึ้นและขยายขอบเขตการส่งน้ำไปยังพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก

3. การพัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ที่อยู่นอกโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่และเป็นเขตที่มีฝนตกน้อยในบริเวณอำเภोजอมบึง อำเภอสวนผึ้งและอำเภอปากท่อ แหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำภาชี ซึ่งมีปริมาณน้ำไม่แน่นอน ต้องมีการรักษาระบบนิเวศน์วิทยา เพื่อเน้นหลักประกันการมีน้ำใช้ในอนาคต และเพื่อนำน้ำมาใช้ในการปลูกพืชไร่ ซึ่งอยู่นอกเขตชลประทาน

ทรัพยากรป่าไม้

เนื่องจากป่าไม้ของจังหวัดราชบุรี ถูกทำลายลงมาก จึงต้องมีการกำหนดมาตรการรักษาสภาพป่า โดยเฉพาะในเขตที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติอย่างจริงจังและต้องมีนโยบายที่แน่นอน เพื่อควบคุมมิให้มีการบุกรุกทำลายป่า รวมถึงการกำหนดมาตรการการปลูกป่าด้วย โดย

1. การปลูกป่าในพื้นที่แถบต้นน้ำทางตะวันตกของจังหวัด จะต้องรักษาพื้นที่ป่าไม้และบำรุงรักษาให้ดีและเพิ่มเนื้อที่ป่าให้มากขึ้น ตลอดจนจัดตั้งฝายป้องกันให้เพียงพอใช้กฎหมายบังคับให้เต็มที่

2. การหามาตรการที่จะรักษาป่าไม้และปลูกป่าเพิ่มในเขตที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จอมบึง ปากท่อ และอำเภอเมือง ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธารที่จะต้องรักษาสภาพป่าไว้ เพื่อผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำและพื้นที่บริเวณดังกล่าวมีแนวโน้มของการบุกรุกทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก จึงต้องมีการควบคุมการขยายตัวด้วยการกำหนดมาตรการรักษาป่าอย่างจริงจัง

สำหรับป่าที่ไม่ใช่เป็นป่าต้นน้ำลำธาร และเสื่อมโทรมไม่สามารถคงสภาพอยู่ได้ก็ควรดำเนินการจัดสรรในรูปแบบของหมู่บ้านป่าไม้หรือนิคมเกษตรกร ในบริเวณทางด้านตะวันตกของจังหวัด

2. เน้นการพัฒนาการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างการผลิตให้มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น แทนการขยายพื้นที่เพาะปลูก โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ อ้อย ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย และมันสำปะหลัง และการส่งเสริมการกระจายการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมรายได้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และการพัฒนาแหล่งเลี้ยงปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยจะต้องส่งเสริมให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ดังนี้

1) พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงต่อการผลิตพืชหลัก ได้แก่ บริเวณทางตะวันออกของจังหวัด คือ อำเภอเมือง บ้านโป่ง โพนารามและบางส่วนของอำเภอปากท่อ ซึ่งเป็นบริเวณที่สามารถพัฒนาการเกษตรกรรมแบบผสมผสานได้ โดยพืชหลักยังคงทำรายได้ให้กับเกษตรกร ส่วนพืชรอง ปศุสัตว์และประมง สำคัญรองลงมา เนื่องจากพื้นที่บริเวณทางใต้จังหวัดเพาะปลูกพืชหลัก เช่น ข้าว และอ้อย ควรจะนำพืชพันธุ์ใหม่มาแทน เพื่อให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องส่งเสริมให้มีการกระจายการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ เช่น พืชจำพวกถั่วต่าง ๆ ยาสูบ ฝรั่ง ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางถึงค่อนข้างสูง

2) พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางทางการเกษตร ส่วนใหญ่อยู่บริเวณทางตอนกลางของจังหวัดในอำเภอจอมบึง ปากท่อ บ้านโป่งและบางส่วนของอำเภอเมือง ซึ่งเป็นบริเวณที่สมรรถนะดินเหมาะสมปานกลางในการปลูกพืช พื้นที่ดังกล่าวมีความสามารถในการพัฒนาการเกษตรได้ในลักษณะของการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ในการเพาะปลูก โดยการปรับปรุงวิธีการปลูก ปรับปรุงดิน ทำได้โดยใช้ปุ๋ย และเพิ่มการใช้ชลประทานในพื้นที่ดังกล่าว

3) บริเวณที่มีศักยภาพต่ำในการเกษตร ได้แก่ บริเวณที่มีสมรรถนะดินต่ำในการเพาะปลูก จึงเหมาะที่จะปล่อยให้ปศุสัตว์ตามเดิม การปรับปรุงดินต้องใช้ปุ๋ยเพิ่มเติมและป้องกันน้ำกัดเซาะดินในที่ลาดชัน พืชที่ปลูกได้คือ ผลไม้ต่าง ๆ บริเวณนี้ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอจอมบึง ส่วนฝั่ง

3. การเพิ่มประสิทธิภาพ เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริม

การศึกษานอกโรงเรียนในรูปของการฝึกอาชีพ สำหรับการศึกษาระบบควรเน้น การศึกษาทางด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัด เช่น ด้านการ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมแรงงานที่มีคุณภาพไว้สำหรับรองรับ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมของจังหวัดราชบุรี

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยง โคนมในพื้นที่ ซึ่ง ไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรม ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นที่เลี้ยงโคได้โดยเฉพาะบริเวณ ทางตอนบนของอำเภอเมือง และควรจัดศูนย์รับซื้อนมขึ้นในอำเภอเมือง

4. การส่งเสริมอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี เนื่องจากจังหวัด ราชบุรีมีอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้น วิถีทางหนึ่งในการส่งเสริมให้บรรลุ เป้าหมายทั้งด้านเกษตรและอุตสาหกรรม จึงควรส่งเสริมอุตสาหกรรมการเกษตร (Agro-Industry) สำหรับอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้ มีอุตสาหกรรมน้ำตาล ซึ่ง ทำรายได้ให้กับจังหวัด ในปัจจุบันอุตสาหกรรมน้ำตาลมีการขยายตัวน้อย เนื่องจาก ได้ขยายตัวมาอย่างรวดเร็วแล้วในอดีต และประสบปัญหาทางด้านการผลิต ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและการบริหารงาน โดยส่งเสริมให้ โรงงานน้ำตาลมีการปรับปรุงเทคนิคการผลิตน้ำตาลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดย เปลี่ยนวิธีการรับซื้ออ้อยตามน้ำหนักมาเป็นรับซื้ออ้อยตามสัดส่วนความหวานของอ้อย เพื่อจะได้สามารถผลิตน้ำตาลเพิ่มมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมา ปลูกอ้อยพันธุ์ที่มีความหวานสูงแทน อย่างไรก็ตามความต้องการของตลาดมีอยู่มาก และโรงงานที่มียังขาดประสิทธิภาพในการผลิต สำหรับโรงงานที่จะตั้งขึ้นใหม่ควร จะอยู่ใกล้กับแหล่งปลูกอ้อยมากที่สุดเพื่อลดต้นทุนการผลิต ในขณะเดียวกันต้องไม่ก่อ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากความไม่แน่นอน ในด้านคุณภาพและการตลาด ของ อุตสาหกรรมแปรรูปอ้อยทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัว จึงควรให้การส่งเสริม อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีแนวโน้มในการพัฒนาสูง ซึ่งช่วยให้มีการนำเอาทรัพยากรเช่น วัตถุดิบ เงินทุน แรงงาน รวมทั้งผู้ประกอบการต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะ การใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ในการผลิต สำหรับอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีแนวโน้ม ในการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี ได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทอาหารและอุตสาหกรรม

ต่อตัวถังรถยนต์และซ่อมรถยนต์ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมให้สินเชื่อสำหรับ
อุตสาหกรรมเล็ก

5. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จากการศึกษาที่
จังหวัดราชบุรี มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท จึงมีศักยภาพในการพัฒนาสูง
โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด ดังนั้น
จึงสมควรใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวมีอยู่ให้มากยิ่งขึ้น จึงสมควรที่จะ
ได้มีการพัฒนา เพื่อจะส่งผลที่ดีที่สุดแก่จังหวัดในแง่ของรายได้และการสร้างงานโดย
ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมน้อยที่สุด

นอกจากนี้จะต้องปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ที่เชื่อมระหว่างแหล่ง
ท่องเที่ยวกับถนนหลักเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทาง

6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของ
ประชาชน รวมถึงการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่น และกระตุ้นให้ประชาชนร่วมมือในการ
พัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตัวเองในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาจะต้อง เริ่มตั้งแต่ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติตามแผนร่วมควบคุมการดำเนินงาน
และการประเมินผล ซึ่งจะทำให้คุณภาพของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสูง

7. การสนับสนุนการพัฒนาในระดับเมือง (เทศบาล, สุขาภิบาล)
ที่พร้อมจะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นศูนย์กลาง
ชุมชนในการพัฒนาขั้นพื้นฐานและเป็นจุดกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนโดยรอบ จาก
การศึกษาศูนย์กลางชุมชนในจังหวัดราชบุรี ชุมชนในระดับเมืองที่มีลำดับความสำคัญ
คือ

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มีเพียงชุมชนเดียว คือเทศบาล
เมืองราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก และเป็นที่ตั้งจังหวัดมีบทบาทหน้าที่เป็น
ศูนย์กลางระดับภาค โดยเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการและการปกครองการค้า
และการบริการ การคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรม การศึกษาและการสาธารณสุข
- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มี 2 ชุมชนคือ เทศบาลเมือง
บ้านโป่งและเทศบาลเมืองโพธาราม เป็นชุมชนศูนย์กลางซึ่งเป็นที่ตั้งอำเภอที่มีความ
เจริญและบทบาทความสำคัญรองจากชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มีหน้าที่หลัก

ในการรองรับการกระจายความเจริญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและให้บริการแก่ชุมชนเมืองและชุมชนชนบทภายในจังหวัด และพื้นที่ต่อเนื่องในจังหวัดใกล้เคียง โดยเทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นชุมชนศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรมการค้าและบริการ เทศบาลเมืองโพธารามเป็นชุมชนศูนย์กลางที่ทำหน้าที่หลักในการเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการและอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการเกษตร

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 มี 3 ชุมชน คือ สุขาภิบาลดำเนินสะดวก สุขาภิบาลจอมบึง และสุขาภิบาลปากท่อ เป็นชุมชนศูนย์กลางที่เป็นที่ตั้งอำเภอ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการระดับอำเภอเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการแก่พื้นที่ภายในอำเภอและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่มีบทบาทและหน้าที่เฉพาะตามศักยภาพของแต่ละชุมชน

8. การเพิ่มและปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ
ขั้นพื้นฐานและบริการทางสังคม

1) การขยายและปรับปรุงกิจการประปา ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ให้สามารถบริการได้เพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยการขยายกำลังผลิตประมาณ 22,000-33,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะสามารถรองรับการบริการในพื้นที่ประมาณ 11,800 ไร่ โดยการขยายเขตบริการนอกเขตเทศบาล

2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก สำหรับการบริโภคเป็นอันดับแรกในพื้นที่ที่ประสบปัญหาสภาวะการขาดแคลนน้ำ ได้แก่ อำเภอปากท่อ อำเภอเมือง และอำเภอจอมบึง

3) การพัฒนาการอนามัยและสาธารณสุขขั้นมูลฐาน รวมถึงการอนามัยแม่และเด็กการวางแผนครอบครัว โดยพยายามกระจายการให้บริการไปสู่เขตชนบทที่ห่างไกล ตลอดจนเพิ่มสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ที่สำคัญ การวางแผนครอบครัว จังหวัดราชบุรี มีอัตราการเพิ่มประชากรสูง ซึ่งจะต้องลดอัตราการเพิ่มประชากรให้เหลือในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.5

ต่อไป ภายในช่วงสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ซึ่งพื้นที่เป้าหมายคือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ซึ่งมีอัตราการเกิดสูง

4) การกระจายการบริการการศึกษา ในจังหวัดราชบุรี เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาขยายตัวไปได้เร็วกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับมัธยม ควรจะพิจารณาให้มีการขยายโรงเรียนระดับมัธยมเพิ่มขึ้นในอำเภอที่อยู่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด เช่น อำเภอจอมบึง ปากท่อ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันควรพิจารณาการกระจายบุคลากรทางการศึกษาไปในพื้นที่ซึ่งมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนสูง เช่น อำเภอเมือง

5) การให้บริการด้านไฟฟ้า ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชุมชนใหญ่ ๆ ดังนั้น ควรจะได้มีโครงการพัฒนาการไฟฟ้าในระดับชนบท ซึ่งในปัจจุบันตำบลที่มีไฟฟ้าใช้มีเพียงร้อยละ 46.67 ของตำบลทั้งหมด จึงควรจะขยายการบริการไฟฟ้าในระดับชนบทเพิ่มขึ้นมากกว่านี้

6) การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ควรเน้นการสร้างถนนในชนบทและการบำรุงรักษาทางให้ใช้ได้ตลอดปี โดยเฉพาะถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและตำบลกับอำเภอต่าง ๆ อันจะมีผลต่อการนำผลผลิตและการนำสินค้าออกสู่ตลาดได้รวดเร็ว สำหรับเส้นทางระหว่างอำเภอกับอำเภอ ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางตะวันตกของจังหวัดในอำเภอจอมบึง และส่วนฝั่ง

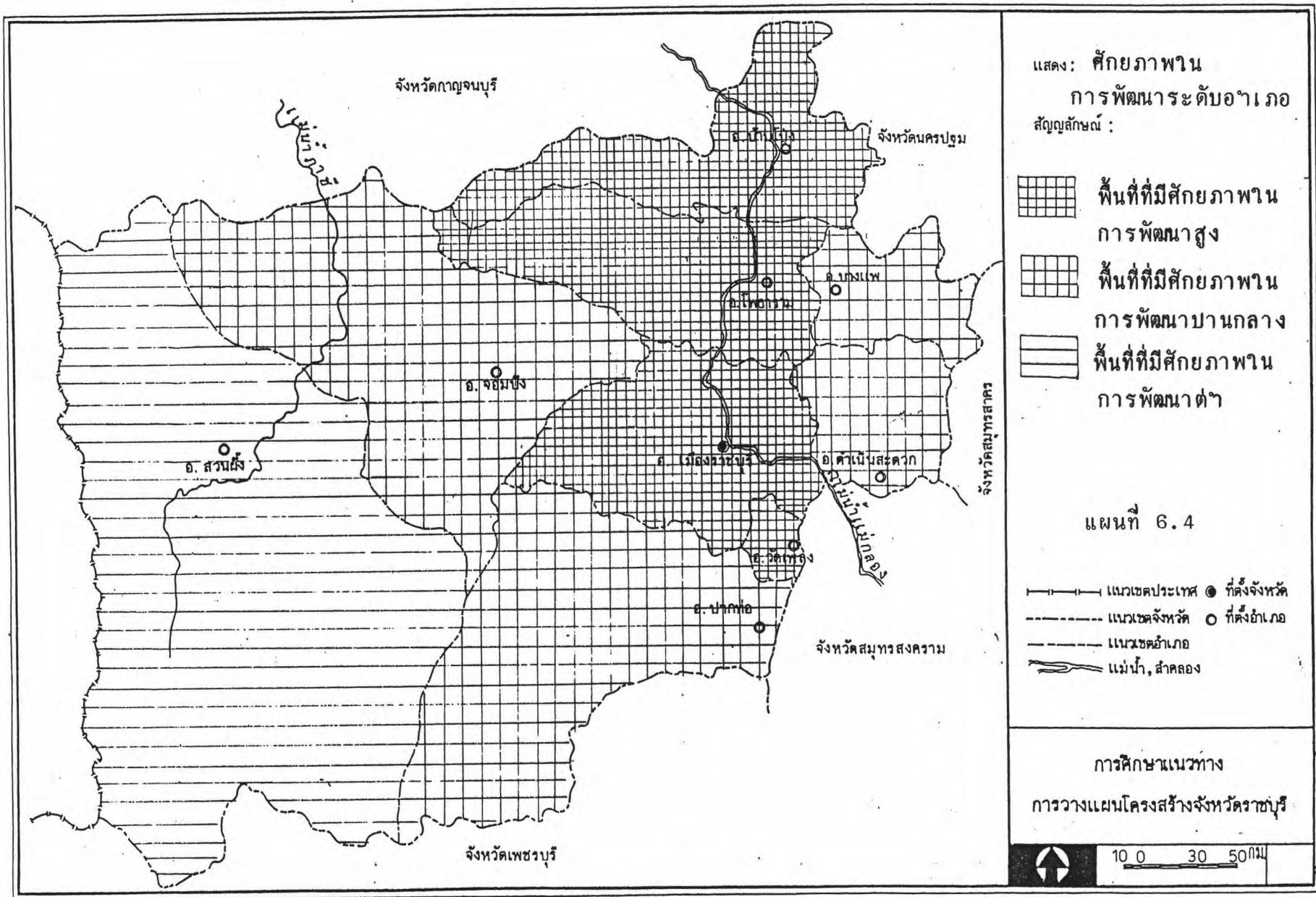
9. แนวทางการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอตามศักยภาพของการพัฒนา

จากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม กายภาพ และศักยภาพในการพัฒนาระดับอำเภอ สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาตามศักยภาพในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ได้แก่ พื้นที่ในอำเภอเมืองอำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม

อำเภอเมืองเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาด้านการค้าและบริการอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

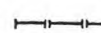
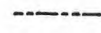

อำเภอบ้านโป่งและโพธาราม เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

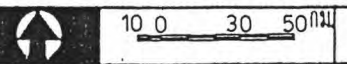
แสดง: ศักยภาพ
การพัฒนาในระดับอำเภอ
สัญลักษณ์ :

- พื้นที่ที่มีศักยภาพ
การพัฒนาสูง
- พื้นที่ที่มีศักยภาพ
พัฒนาปานกลาง
- พื้นที่ที่มีศักยภาพ
พัฒนาต่ำ

แผนที่ 6.4

- แนวเขตประเทศ ● ที่ตั้งจังหวัด
- แนวเขตจังหวัด ○ ที่ตั้งอำเภอ
- แนวเขตอำเภอ
- แม่น้ำ, ลำคลอง

การศึกษาแนวทาง
การวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

2. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ในอำเภอตำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ

อำเภอตำเนินสะดวก เป็นพื้นที่ที่สามารถกำหนดให้มีบทบาทการพัฒนาทางด้านบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว

อำเภอบางแพ เป็นพื้นที่ที่สามารถกำหนดให้มีบทบาทการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม

3. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ได้แก่ พื้นที่ในอำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อและอำเภอจอมบึง

อำเภอปากท่อ เป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้มีบทบาททางด้านเกษตรกรรม แต่ต้องได้รับการปรับปรุงระบบชลประทาน และการบำรุงดิน

อำเภอสวนผึ้งและอำเภอจอมบึง เป็นพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ไว้คงสภาพความเป็นธรรมชาติ เพื่อรักษาต้นน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี

โครงการพัฒนาที่จะมีผลต่อการพัฒนาจังหวัดราชบุรีและภาคตะวันตก

1. จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6-7 ได้กำหนดให้จังหวัดราชบุรีเป็นเมืองหลักในภาคตะวันตก ในขณะที่เดียวกันก็ได้กำหนดให้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเมืองรองโดยศักยภาพแล้ว จังหวัดราชบุรียังไม่สามารถรับบทบาทได้อย่างเต็มที่ให้สมกับเป็นศูนย์กลางส่วนภูมิภาค แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจ ขนาดประชากร สภาพะของการตั้งถิ่นฐาน และความสัมพันธ์ของระบบชุมชนในภาค ประกอบกับจังหวัดราชบุรี มีอาณาเขตติดต่อกันกับจังหวัดกาญจนบุรี และสามารถติดต่อด้วยเส้นทางคมนาคมที่สะดวก โดยที่จังหวัดราชบุรีสามารถพัฒนาจังหวัดให้มีหน้าที่ หรือศูนย์กลางของแหล่งจ้างงานขั้นต้นแก่ประชากรในท้องถิ่น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรมขนาดย่อมอื่น ๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าจังหวัดราชบุรีมีความพร้อมในด้านนี้

2. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการทำแผนหลัก (Master plan) ในจังหวัดราชบุรีซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ผลที่ได้รับจากโครงการดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อจังหวัด

ราชบุรี กล่าวคือ ทำให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผนและขั้นตอน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐาน และมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้จะช่วยให้มีการกระจายรายได้และการสร้างงานเพิ่มขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรีด้วย

การคาดหวังผลของการพัฒนาจังหวัดราชบุรีจากแนวทางการพัฒนาจังหวัด

จากแนวทางการพัฒนาจังหวัดราชบุรี จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แนวทางการพัฒนาจังหวัดเน้นการแก้ไขปัญหาหลักของจังหวัดโดยเน้นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (ที่ดิน แหล่งน้ำและป่า) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต เพื่อที่จะให้ส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาด้านการเกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตรต่อไป การพัฒนาดังกล่าวจะส่งผลที่สัมพันธ์กันและจะช่วยยกระดับโครงสร้างของจังหวัดราชบุรีได้ถ้ามีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

แนวทางการพัฒนานี้ เป็นเพียงข้อเสนอแนะการพัฒนาตามศักยภาพของจังหวัด ดังนั้นการพัฒนาเพื่อหวังผลให้กระจายไปสู่พื้นที่โดยรอบนั้น สำหรับจังหวัดราชบุรีสามารถกระทำได้ในฐานะหรือบทบาทของเมืองหลักของภาคตะวันตก ที่สามารถกระจายการพัฒนาจากเมืองหลักให้เชื่อมโยงสู่ชนบท ซึ่งจะต้องมีการวางแผนและกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมเบื้องต้นให้เมืองรองเป็นฐานเศรษฐกิจ แหล่งจ้างงานขั้นต้นแก่ประชาชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิต

ดังนั้นประโยชน์จากการวางแผนโครงสร้างเพื่อการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ที่คาดว่าจะได้รับ คือ การนำไปเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี โดยส่วนรวมต่อไปตลอดจนการกำหนดและการจัดทำแผนโครงการย่อยในแต่ละสาขา ซึ่งต้องให้สัมพันธ์และสอดคล้องกันกับแผนพัฒนาจังหวัด และแนวทางการพัฒนาที่ได้เสนอไว้โดยจะต้องมีปัจจัยอื่นประกอบด้วยการบริหาร งบประมาณ บุคลากร ตลอดจนการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ

สรุป

ราชบุรี เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันตกมาแต่อดีต โดยเป็นที่ตั้งของมณฑลราชบุรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ได้แก่ เมืองราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ปรานบุรีและสมุทรสาคร ทั้งนี้เพราะราชบุรีเป็นเมืองที่มีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของภาค สามารถเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับภาคตะวันตกและภาคใต้ แม้ในปัจจุบันราชบุรีก็ยังคงบทบาทและความสำคัญในระดับภาค ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารและปกครอง เศรษฐกิจการคมนาคมขนส่งและการบริการสังคมของภาคตะวันตก นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) กำหนดให้เตรียมการพัฒนาราชบุรีเพื่อทำหน้าที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันตกในอนาคต โดยมีกาญจนบุรีและเพชรบุรีเป็นเมืองรอง

แนวความคิดและรูปแบบการพัฒนาจังหวัดราชบุรีในอนาคต ควรมุ่งเน้นการกำหนดประเภทการใช้ที่ดินและการพัฒนาระบบชุมชนเมือง เพื่อให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(1) พัฒนาระบบชุมชนของจังหวัดราชบุรี ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาของรัฐทุกระดับ ทั้งระดับชาติ ภาค จังหวัดและท้องถิ่น อีกทั้งการพัฒนาเมืองและชนบทต้องเป็นการพัฒนาแบบผสมผสาน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างสอดคล้องกันเป็นอย่างดี และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเน้นการสร้างสมดุลในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งการกระจายรายได้และความเจริญไปทั่วทุกพื้นที่เพื่อความ เป็นธรรมในสังคม รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพทางด้าน เศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานและการกระจายการบริการสังคมให้ทั่วถึง เพื่อส่งเสริมให้ราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตกอย่างสมบูรณ์สามารถรองรับการะด้านการบริการ การค้าและอุตสาหกรรม

และการเป็นศูนย์กลางของระบบชุมชน ตลอดจนกระจายความเจริญไปสู่ระบบชุมชน
เมืองของภาคตะวันตกอีกด้วย

(2) กำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เหมาะสมตามศักยภาพ
และลักษณะสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ความเอื้ออำนวยของปัจจัยการผลิตที่ต่อระบบชุมชน
และลักษณะการตั้งถิ่นฐานให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งสาธารณูปโภค
และสาธารณูปการ โดยจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดราชบุรีใน
อนาคตเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

ก. พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เป็นพื้นที่ ที่มีนโยบายและ
ข้อจำกัดด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจนได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์-
พันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินของ ทางราชการทหาร
พื้นที่ที่มีความลาดชันมากเกินไปไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อการเกษตร-
กรรมหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น พื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด
ในเขตอำเภอสวนผึ้งและอำเภอมวกบึง

ข. พื้นที่เพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย

- พื้นที่เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ได้ เป็น
2 พื้นที่คือ พื้นที่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดบริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นพื้นที่
เกษตรกรรมที่มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์อยู่ในเขตชลประทานแม่กลองใหญ่ แนวทาง
การพัฒนาในอนาคต เน้นที่การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและ การเพิ่มผลผลิต
ต่อไร่ให้สูงขึ้นในรูปแบบการเพาะปลูกแบบเข็ม สำหรับพื้นที่เกษตรกรรมทางตอน
กลางและทางตะวันตกของจังหวัด ซึ่งศักยภาพของดินเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม
แต่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก จึงควรมีการกำหนดแนวทาง
การพัฒนาด้านการปรับปรุงและบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ การพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบ
ต่างๆ ตลอดจนการคัดเลือกชนิดและพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และภูมิอากาศ

- พื้นที่เพื่อการพัฒนาเมือง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ ในการ
พัฒนาสูง เนื่องจากมีระบบโครงข่ายคมนาคมที่สะดวกสบาย สามารถติดต่อกับพื้นที่
โดยรอบได้สะดวกได้แก่พื้นที่ตามแนวแม่น้ำแม่กลองโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ใกล้ เคียง
หรือต่อเนื่องกับชุมชนเมืองสำคัญในปัจจุบัน ที่อยู่ในแนวเส้นทางคมนาคมสายหลัก

บริเวณสองข้างทางถนนเพชรเกษม ตั้งแต่เขตติดต่อจังหวัดราชบุรีกับจังหวัดนครปฐม ลงมาทางใต้ตาม แนวแม่น้ำแม่กลองถึงอำเภอปากท่อและ พื้นที่ตามแนวถนนสาย บ้านโป่ง - กาญจนบุรี

(3) พัฒนาระบบชุมชนเมืองของจังหวัดให้เข้ามาทำหน้าที่ในการพัฒนา โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม โดยการปรับและการขยายตัวของฐานเศรษฐกิจและ สังคมของจังหวัดและภาคตะวันตก ซึ่งจะมีสัดส่วนการพึ่งพาด้านอุตสาหกรรมและ บริการของเมืองในอนาคตได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทิศทางการพัฒนา ชุมชนเมืองจึงควรกระจายออกจากแนวพัฒนาเดิมซึ่งกระจุกตัวอยู่เฉพาะแนวแม่น้ำ แม่กลอง และมีชุมชนสำคัญที่เป็นศูนย์กลางความเจริญเพียงเมืองราชบุรี บ้านโป่ง และโพธาราม ให้กระจายออกไปยังชุมชนที่มีศักยภาพและแนวโน้มในการพัฒนาสูงทั้ง ด้านตะวันออก ตะวันตกและด้านใต้ เพื่อพัฒนาให้เกิดระบบชุมชนสมบูรณ์แบบโดย ชุมชนที่ควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในอนาคต เพื่อทำหน้าที่รองรับ การขยายตัวของขยายกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การค้าและ บริการ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการเกษตร การท่องเที่ยว และการ บริการสังคม ได้แก่ ชุมชนดำเนินสะดวก ชุมชนจอมบึงและชุมชนปากท่อ สำหรับ ชุมชนอื่น ๆ จะเป็นศูนย์กลางชนบท ทำหน้าที่ให้การบริการด้านพื้นฐานที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิต แก่พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบ

(4) พัฒนาระบบชุมชนเมืองของจังหวัด ให้มีศักยภาพและมีความพร้อม เพียงพอในการรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการรองรับการ เคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระยะยาว โดยเฉพาะ อย่างยิ่งกิจกรรมด้านอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมบริการ ทั้งนี้ จากอดีตที่ผ่านมาภาคตะวันตกยังขาดระบบการพัฒนาที่ดี ทำให้เกิดความเสียเปรียบกับภาคใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้านของประเทศ และภาคตะวันออกซึ่งรัฐมี นโยบายการพัฒนาที่ชัดเจน ดังนั้น จึงควรเร่งการพัฒนาชุมชนเมืองของภาค ตะวันตก โดยเฉพาะชุมชนเมืองในจังหวัดราชบุรี ในด้านต่างๆ อาทิเช่น การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานให้เท่ากันและได้มาตรฐาน การพัฒนากระบวนการนำทรัพยากร

มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนการเตรียมพื้นที่เหมาะสมในการรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาของพื้นที่และก่อให้เกิดความสมดุลย์ของการพัฒนาทั้งระบบ